

Designing a Model to Explain the Relationship between Dark Personality Traits and Auditors' Professional Judgment

Morvarid Khanmohammadi¹, Khosro Faghani Makrani^{2*}, Jamadverdi Gorganli Dovaji³

1. PhD student in accounting department, Semnan branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.

2. Associate Professor, Department of Accounting, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Accounting, Aliabad Katul Branch, Islamic Azad University, Golestan, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article Type: Original Research

Pages: 131-152

Article history:

Received: 8 May 2023

Edition: 3 Jul 2023

Accepted: 6 ug 2023

Published online: 6 Sep 2023

Keywords:

Verdict, auditing, narcissism, Anti-social behavior, opportunism.

Corresponding Author:

Faghani Makrani

Address:

Iran, Semnan, Islamic Azad University, Semnan Branch, Department of Accounting.

Orchid Code:

0000-0002-9495-271X

Tel:

09113530496

Email:

kh.faghani@semnaniau.ac.ir

ABSTRACT

Background and Aim: The value created by the audit of financial statements results from the auditor's judgment and generally results from a set of professional judgments that are carried out within the framework of accounting and auditing standards. The purpose of this research is to design a model to explain dark personality traits, professionalism and ethical judgment of auditors.

Materials and Methods: In this research, information from the standard questionnaire used by 335 auditors and structure analysis method and Lisrel software were used.

Ethical Considerations: In order to organize this research, while observing the authenticity of the texts, honesty and fidelity have been observed.

Findings: Some of the factors affecting the judgment of auditors are individual and psychological factors that create differences in the judgment of different people and sometimes cause behavioral and judgmental biases in auditors.

Conclusion: The results indicate that there is a significant and negative relationship between antisocial behavior, opportunism, and a positive and significant relationship between narcissism and audit judgment. personality traits are influential in the auditor's professional judgment, so it can be suggested that the personality traits of people should also be considered in the discussion of recruiting professional auditors.

Cite this article as:

Khanmohammadi M, Faghani Makrani KH, Gorganli Dovaji J. Designing a Model to Explain the Relationship between Dark Personality Traits and Auditors' Professional Judgment. *Economic Jurisprudence Studies*. 2023.

دوره پنجم، شماره پیاپی ۵، سال ۱۴۰۲

طراحی الگو برای تبیین رابطه ویژگی‌های تاریک شخصیت و قضاوت حرفه‌ای حسابرسان

مروارید خان محمدی^۱، خسرو فغانی ماکرانی^{۲*}، جمادوردی گرگانلی دوجی^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

۲. دانشیار، گروه حسابداری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

۳. استادیار، گروه حسابداری، واحد علی‌آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، گلستان، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: ارزشی که با حسابرسی صورت‌های مالی ایجاد شود ناشی از قضاوت حسابرس و درکل ناشی از مجموعه قضاوت‌های حرفه‌ای است که در چارچوب استانداردهای حسابداری و حسابرسی انجام شده است. هدف این پژوهش طراحی الگو برای تبیین ویژگی‌های تاریک شخصیت حرفه‌ای‌گرایی و قضاوت اخلاقی حسابرسان است.

مواد و روش‌ها: در این پژوهش از اطلاعات پرسش‌نامه استاندارد که توسط ۳۳۵ فعال حوزه حسابرسی و روش تحلیل ساختار و نرم‌افزار لیزرل استفاده شد. **ملاحظات اخلاقی:** در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

یافته‌ها: بخشی از عوامل مؤثر بر قضاوت حسابرسان عوامل فردی و روان‌شناختی هستند که در قضاوت افراد مختلف تفاوت‌هایی را ایجاد می‌کنند و گاه، سوگیری‌های رفتاری و قضاوتی در حسابرسان را موجب می‌شوند.

نتیجه‌گیری: نتایج حاکی از وجود رابطه معنادار و منفی بین ویژگی رفتار ضد اجتماعی، ویژگی فرصت‌طلبی و رابطه مثبت و معنادار بین خودشیفتگی و قضاوت حسابرسی است. در قضاوت حرفه‌ای حسابرس ویژگی‌های شخصیتی تاثیرگذار است. در نتیجه می‌توان پیشنهاد کرد که در بحث جذب حسابرس حرفه‌ای ویژگی‌های شخصیتی افراد نیز مد نظر قرار گیرند.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۱۳۱-۱۵۲

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۲/۱۸

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۴/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۵/۱۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۶/۱۵

واژگان کلیدی:

قضاوت؛ حسابرسی، خودشیفتگی، رفتار ضد اجتماعی، فرصت‌طلبی.

نویسنده مسئول:

خسرو فغانی ماکرانی

آدرس پستی:

ایران، سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد سمنان، گروه حسابداری.

کد ارکید:

0000-0002-9495-271X

تلفن:

۰۹۱۱۳۵۳۰۴۹۶

پست الکترونیک:

kh.faghani@semnaniau.ac.ir

۱. مقدمه

اساسی که در پژوهش حاضر مورد بحث قرار می‌گیرد این است که از آنجا که قضاوت در بطن کار حسابرسان وجود دارد، اوصاف شخصیتی حسابرسان و به‌طور خاص اوصاف تاریک شخصیت چه تأثیری بر نظرات اشخاص مزبور دارد. در راستای اهمیت و ضرورت پژوهش حاضر باید عنایت داشت که نتایج این پژوهش می‌تواند مورد استفاده همه مدیران و دست‌اندرکاران در بورس اوراق بهادار تهران، کارشناسان بازار سرمایه، سهامداران، فعالان بازار سهام، سرمایه‌گذاران، پژوهش‌گران و مجامع علمی که به‌دنبال پژوهش‌های آتی و مرتبط با موضوع‌اند، قرار گیرد.

پرسشی که پژوهش حاضر به‌دنبال پاسخ است این است که برای تبیین رابطه ویژگی‌های تاریک شخصیت (خودشیفتگی، رفتار ضد اجتماعی و فرصت‌طلبی) و قضاوت حرفه‌ای حسابرسان چه الگویی مناسب است؟ فرضیه‌هایی که در پژوهش حاضر مورد ارزیابی قرار می‌گیرد عبارت‌اند از: فرضیه اول: بین ویژگی رفتار ضد اجتماعی و قضاوت حسابرسی رابطه معناداری دارد. فرضیه دوم: بین ویژگی فرصت‌طلبی و قضاوت حسابرسی رابطه معناداری دارد. فرضیه سوم: بین خودشیفتگی و قضاوت حسابرسی رابطه معناداری دارد.

در زمینه پیشنهاد پژوهش حاضر می‌توانیم به موارد زیر اشاره کنیم: پان و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی تحت عنوان، ویژگی شخصیتی و مخفی کردن دانش، نشان داده‌اند، همه سه بعد شخصیتی، یعنی ماکیاولیسم، خودشیفتگی و جامعه‌ستیزی، دارای رابطه مثبت با مخفی کردن دانش (عدم اشتراک-گذاری دانش) هستند. این مخفی‌سازی از طریق

قضاوت حرفه‌ای از جمله ویژگی‌های حرفه‌ای حسابرسان مستقل به‌شمار می‌رود که بر تمامی جنبه‌های حسابرسی، از جمله برنامه‌ریزی، تعیین سطح اهمیت، کمیت و کیفیت شواهد حسابرسی و در نهایت، اظهار نظر حرفه‌ای حسابرسان مستقل مؤثر است و بر گروه‌های وسیعی از ذی‌نفعان شامل مدیران، سرمایه‌گذاران، تحلیلگران تأثیر می‌گذارد. هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان دهی (۲۰۱۸) قضاوت حرفه‌ای را به‌کارگیری آموخته‌ها، تجربه‌ها و دانش به‌دست آمده درباره استانداردهای حسابرسی و حسابداری و الزامات آیین رفتار حرفه‌ای، برای اتخاذ تصمیم‌های مناسب تعریف کرده است (شهبازی و دیگران، ۱۳۹۹). قضاوت حرفه‌ای مهارتی کلیدی در حرفه حسابداری و حسابرسی است و در شرایط کنونی ایران که حرکت به‌سمت به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و استانداردهای حسابداری مبتنی بر اصول است، تصمیم‌گیری افراد فعال در حرفه از جمله مدیران، حسابرسان، تحلیلگران مالی، حسابداران و استانداردها، بر اساس قضاوت حسابداران خواهد بود. بی‌شک انجام قضاوت امری دشوار است و توانایی در انجام قضاوت‌های خوب سنگ بنای حرفه حسابداری است و استانداردهای حرفه‌ای بدون اعمال قضاوت حرفه‌ای هرگز نقشی اثربخش نخواهند داشت (حسینی و دیگران، ۱۳۹۸). با توجه به اینکه حرفه حسابرسی فرآیندی همراه با قضاوت است، شناخت مفاهیم استدلالی برای رسیدن به سطحی از منطق در قضاوت حسابرسی مفهوم نظری و بنیادی در عرصه این حرفه است (ملکی‌پور و دیگران، ۱۴۰۰). مسئله

رسمی ایران و سازمان حسابرسی در سال ۱۳۹۹ است. نتایج پژوهش نشان داد، بین ویژگی‌های تاریک شخصیت و قضاوت حرفه‌ای حسابرس رابطه منفی و معناداری وجود دارد. اشتراک‌گذاری دانش و تردیدگرایی در رابطه فوق، نقش میانجی جزئی دارند و محل اشتغال حسابرس نقش تعدیل‌کنندگی جزئی دارد و تأثیرپذیری آن در حسابرسان شاغل در سازمان حسابرسی از حسابرسان شاغل در مؤسسه‌های حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی ایران بیشتر است.

۲. مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر به لحاظ طبقه‌بندی بر مبنای هدف، از نوع پژوهش‌های کاربردی است. هدف پژوهش کاربردی، توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. همچنین پژوهش حاضر، از نظر روش و ماهیت از نوع پژوهش هم‌بستگی است. در این پژوهش، هدف تعیین میزان رابطه متغیرهاست. برای این منظور برحسب مقیاس‌های اندازه‌گیری متغیرها، شاخص‌های مناسبی اختیار می‌شود. روش پژوهش به صورت استقرایی است که در آن مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه کتابخانه، مقاله و اینترنت جمع‌آوری شده است و در رد یا اثبات فرضیه‌های پژوهش با به‌کارگیری روش‌های آماری مناسب، از استدلال استقرایی در تعمیم نتایج استفاده شده است. بنابراین انجام پژوهش در چارچوب استدلال‌های قیاسی-استقرایی صورت گرفته است. بدین معنی که در مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه مطالعه کتابخانه‌ای، سایر سایت‌ها، مقاله‌ها در

تعامل روان‌شناسی انتقالی انجام می‌شود. همچنین، ویژگی شخصیتی با سه مؤلفه خود، دارای رابطه قوی با استراتژی مخفی کردن دانش دارد. ویژگی فرصت‌طلبی و عدم رعایت اخلاق می‌تواند به‌عنوان یکی از ویژگی‌های اساسی هر جامعه تلقی شود. این پدیده خود متأثر از ویژگی‌های اقتصادی، تاریخی و سیاسی جامعه است. بر اساس ادبیات و متون تاریخی ایران، نظیر تاریخ بیهقی و... فرصت‌طلبی یکی از مشخصه‌های رفتاری و اخلاقی جامعه ایرانی است. از طرف دیگر پژوهش‌های گذشته درباره فرصت‌طلبی حسابرسان نشان داده است که سطح فرصت‌طلبی در حرفه حسابرسی بالا است و این موضوع به‌عنوان یک مشکل اخلاقی می‌تواند منجر به بروز پیامدهای منفی از جمله تقلب در حرفه حسابداری شود (بنی‌مهد و همکاران، ۱۳۹۲). جوادی و همکاران (۱۴۰۲) تأثیر ویژگی‌های تاریک شخصیت و تمایل به اشتراک‌گذاری دانش حسابرسان بر تردیدگرایی و قضاوت حرفه‌ای آن‌ها: با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی محل اشتغال حسابرس را بررسی کردند. بررسی نقش جانبی مؤلفه‌های مؤثر بر تردیدگرایی و قضاوت حسابرس، نه صرفاً رابطه مستقیم آن‌ها، زمینه مناسب‌تری را برای تحلیل همه‌جانبه ابعاد بهبود کیفیت حسابرسی در اختیار ذی‌نفعان قرار می‌دهد. هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش میانجی‌گری تمایل به اشتراک‌گذاری دانش بر تردیدگرایی و قضاوت حسابرسان و تحلیل تفاوت نتایج با توجه به محل اشتغال حسابرس است. اطلاعات لازم برای این پژوهش از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری شده است. نمونه مورد بررسی شامل ۴۹۲ پرسش‌نامه تکمیل‌شده توسط حسابرسان شاغل در مؤسسه‌های حسابرسی عضو جامعه حسابداران

چارچوب قیاسی و گردآوری اطلاعات برای تأیید یا رد فرضیه‌ها در قالب استقرایی انجام می‌پذیرد.

d: تفاضل نسبت واقعی صفت در جامعه با میزان تخمین محقق برای وجود آن صفت در جامعه است.

۱-۲. جامعه و نمونه آماری

جامعهٔ آماری این تحقیق شاغلان حسابرسی است که تعداد این افراد ۲۵۹۰ نفر هستند. نمونه شامل افرادی از جامعه است که به صورت یکی از روش‌های نمونه‌گیری انتخاب شده است تا مورد تجزیه و تحلیل قرار بگیرند تا بتوان به کل جامعه تعمیم داد. در مطالعه حاضر، به منظور انتخاب اعضای نمونه، از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده خواهد شد. برای تعیین حجم نمونه در جامعه آماری از فرمول کوکران (در جامعه محدود) استفاده شده است. برای اساس برای تعیین حجم نمونه جامعه خواهیم داشت:

$$n = \frac{Nz^2s^2}{Nd^2 + z^2s^2}$$

$$n = \frac{2590 * (1.96)^2(0.5 * 0.5)}{2590 * (0.05)^2 + (1.96)^2(0.5 * 0.5)}$$

$$= 335$$

n = حجم نمونه آماری

N = جمعیت کل جامعه آماری

Z = ضریب اطمینان است که در مطالعات اجتماعی ضریب اطمینان ۹۵ درصد و ۹۹ درصد در نظر گرفته می‌شود. اما معمولاً در اکثر نظرسنجی‌ها ۹۵ درصد در نظر گرفته می‌شود. ما نیز ضریب اطمینان را ۹۵ درصد در نظر گرفتیم که در جدول نرمال معادل ۱/۹۶ است.

$S^2 = p * q$: واریانس در مورد صفت مورد سنجش p :

برآورد نسبت صفت متغیر که ۰/۵ در نظر گرفته می‌شود

1-p : q

۲-۲. متغیرهای پژوهش

در این تحقیق، متغیرهای پژوهش در قالب پرسش-نامه، از نظر خبرگان مورد ارزیابی قرار گرفته است و در گروه معیارهای شخصیت حسابرسی، متغیرهای زیر مد نظر بوده است:

- فرصت‌طلبی حسابرس: میزان نفوذ و سلطهٔ یک شخص بر طرف مقابل خود که به موجب آن، طرف مقابل خود را به انجام خواسته‌های شخص متقاعد می‌کند. با افزایش میزان نفوذ شخص بر طرف مقابل، دیگران در چنگ او در می‌آیند و آنچه را او می‌خواهد انجام می‌دهند و آن می‌شود که او توقع داشته است (بنی‌مهد و همکاران، ۱۳۹۲).

- خودشیفتگی حسابرس: خودشیفتگی ویژگی شخصیتی است که شامل خودستایی، نفع شخصی خود را مستحق دانستن و تمایل به تحسین شدن از طرف دیگران است. افراد خودشیفته، در واقع کسانی هستند که باورشان به خودشان تنها در حوزهٔ نقاط قوت است؛ به این معنا که نقاط قوت خود را خیلی بزرگ می‌بینند و نقاط ضعف خود را یا اصلاً نمی‌بینند یا کوچک می‌بینند (سلیمانیان و دیگران، ۱۳۹۲)، یک موضوع در ارتباط با اعتماد بیش از حد حسابرس این است که فرایند بازرگری حسابرسی به صورت فزاینده مستلزم بررسی زمان واقعی جلویی است که در آن بررسی‌کننده و تهیه‌کننده اوراق کار هماهنگ‌سازی می‌کنند. به‌ویژه، تهیه‌کننده‌ای که مرور می‌کند بررسی‌کنندگان را به‌عنوان

حسابرسی و اطمینان‌دهی (۲۰۱۸) قضاوت حرفه‌ای را به‌کارگیری آموخته‌ها، تجربه‌ها و دانش به‌دست آمده درباره استانداردهای حسابرسی و حسابداری و الزامات آیین رفتار حرفه‌ای، برای اتخاذ تصمیم‌های مناسب تعریف کرده است (شهبازی و مهرانی، ۱۳۹۹).

۳. ملاحظات اخلاقی

در تمام مراحل نگارش پژوهش حاضر، ضمن رعایت اصالت متون، صداقت و امانت‌داری رعایت شده است.

۴. یافته‌های تحقیق

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که بخشی از عوامل مؤثر بر قضاوت حسابرسان عوامل فردی و روان‌شناختی می‌باشند که در قضاوت افراد مختلف تفاوت‌هایی را ایجاد می‌کنند و گاه سوگیری‌های رفتاری و قضاوتی در حسابرسان را موجب می‌شوند.

۵. بحث

در این قسمت مبانی نظری پژوهش مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

۵-۱. مبانی نظری

با توجه به حرکت جهانی به سمت به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و اینکه رویکرد اتخاذ شده در استانداردهای مذکور اصول‌گرا است، قضاوت حرفه‌ای امری ضروری در به‌کارگیری این استانداردها تلقی می‌شود. میزان کیفیت

هماهنگ‌کنندگان اوراق کار ممکن است بر روی بررسی‌کنندگانی که مسائل تکنیکال را کشف می‌کنند و هدایت می‌کنند یک کاهش پتانسیل را در کیفیت حسابرسی تکیه‌کنند (حیرانی و همکاران، ۱۳۹۵).

- رفتار ضد اجتماعی حسابرس: اختلال شخصیت ضد اجتماعی نوعی از اختلال شخصیتی است که معمولاً دو بُعد یا دو عامل (اولیه و ثانویه) دارد. اختلال شخصیت ضد اجتماعی اولیه محور و مرکز سازه اختلال شخصیت ضد اجتماعی شامل گرایش به دروغ، پشیمان نشدن، نداشتن ندامت و نداشتن هم‌دردی است که از ویژگی‌های پیش‌گویانهٔ تقلب، کلاهبرداری و امور غیراخلاقی است. اختلال شخصیت ضد اجتماعی ثانویه نیز شامل تکانشگری، تحمل نکردن، سرخوردگی، تندمزاجی و نداشتن هدف‌های درازمدت است. اختلال شخصیت ضد اجتماعی موجب تسهیل رهایی از اصول اخلاقی می‌شود و به فرد امکان می‌دهد درحالی که برای خود تصویر ذهنی و خودانگاره قابل‌قبولی را حفظ می‌کند اعمالی را انجام دهد که می‌داند اشتباه است (Bailey, 2015, 11-12).

- قضاوت حرفه‌ای حسابرس: قضاوت حرفه‌ای از جمله ویژگی‌های حرفه‌ای حسابرسان مستقل به‌شمار می‌رود که بر تمامی جنبه‌های حسابرسی، از جمله برنامه‌ریزی، تعیین سطح اهمیت، کمیت و کیفیت شواهد حسابرسی و در نهایت، اظهار نظر حرفه‌ای حسابرسان مستقل مؤثر است و بر گروه‌های وسیعی از ذی‌نفعان شامل مدیران، سرمایه‌گذاران، تحلیلگران تأثیر می‌گذارد. هیئت استانداردهای بین‌المللی

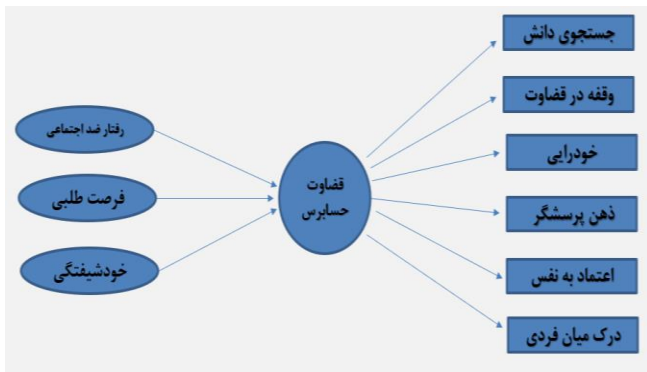
عامل مهمی در تعیین رفتار وی است. برای آنکه قضاوت حسابرسان به‌درستی انجام شود و این واژه مفهوم بی‌قیدی حسابرسان یا نامحدود بودن اختیارات آن‌ها در کار حسابرسی تلقی نشود، لازم است ضمن کوشش برای شناخت مفهوم آن، عوامل مؤثر بر قضاوت حرفه‌ای شناسایی شود تا روشن شود که چگونه اشخاصی شایستگی قضاوت حرفه‌ای دارند و کدام عوامل محیطی بر قضاوت حرفه‌ای آن اشخاص اثرگذار است. با توجه به اهمیت موضوع قضاوت در حرفه حسابداری و به‌ویژه حسابرسی و ضرورت تحقیق در این حوزه، در پژوهش حاضر، تجزیه-و تحلیل ویژگی‌های شخصیتی و قضاوت حرفه‌ای در حسابرسی بررسی می‌شود و سپس پیشنهادهایی برای تحقیقات آتی در حوزه قضاوت حرفه‌ای در حسابرسی ارائه می‌شود. در نهایت اگر میزان تأثیر هر یک از عوامل به‌صورت جداگانه بر قضاوت حرفه‌ای حسابرسان مشخص شود و جهت تأثیر نیز منفی باشد؛ یعنی منجر به اخذ تصمیم‌های نامطلوب توسط حسابرسان شود، می‌توان با آموزش حسابرسان در اثرپذیری از عوامل فوق تأثیر گذاشت. قضاوت به معنی بازگویی دیدگاه و گرفتن تصمیم‌های مناسب و حرفه‌ای نیز، در قالب بهره‌مندی از تجربه مفید با استانداردهای حرفه‌ای بالا تفسیر می‌شود. بنابراین، قضاوت در فرهنگ لغت اصطلاحات حقوقی، به معنی داوری و حکم کردن بین دو یا چند نفر است. قضاوت حرفه‌ای نیز به‌عنوان پایه و اساس حرفه حسابرسی تلقی می‌شود. برای اینکه موضوع قضاوت در امر حسابرسی به معنی نامحدود بودن اختیارات حسابرس تفسیر نشود، ضروری است تا مؤلفه‌های مؤثر بر قضاوت حرفه‌ای حسابرسان شناسایی شود. از آنجا که قضاوت در حسابرسی باید از روی دلیل باشد، ضروری

قضاوت‌های حسابرسی بر شهرت و عملکرد حرفه اثر با اهمیتی خواهد داشت و دامنه گسترده‌ای از افراد و ذینفعان تحت تأثیر تصمیم‌گیری‌هایی که بر مبنای قضاوت صورت می‌گیرند قرار خواهند گرفت. تحقیقات در حوزه قضاوت حرفه‌ای خود شاخه‌ای از تحقیقات حسابرسی را تشکیل می‌دهند که قضاوت‌ها و تصمیم‌های افراد و گروه‌ها را بررسی می‌کنند. از دهه ۱۹۹۰ تحقیقات در حوزه قضاوت به شکل امید بخش تداوم یافته و دلیل آن مطرح شدن موضوعات مهمی از جمله پارادایم قضاوت‌های احتمالی و بحث مسائل ذهنی و امر سوگیری بوده است. تحقیقات حسابداری در حوزه قضاوت ریشه در تحقیقات روان-شناسی دارند و از «تئوری تصمیم رفتاری» تبعیت می‌کنند (تروتمن، ۱۹۹۸). قضاوت حرفه‌ای در حسابرسی، به‌کارگیری دانش مربوط و تجربه در محدوده‌ای است که به‌وسیله استانداردهای حسابداری و حسابرسی و آئین رفتار حرفه‌ای تعیین شده است تا زمانی که می‌توان بین اقدام‌های جایگزین، یکی را انتخاب کرد، تصمیم مناسبی گرفته شود. رویکرد استاندارد برای اعمال قضاوت حرفه‌ای وجود ندارد، اما اعمال قضاوت حرفه‌ای درست در انجام وظیفه یک حسابرس، عامل برجسته‌ای است و افزایش مهارت در قضاوت برای حسابرسان اساسی است (سلمانی و همکاران، ۱۴۰۱). قضاوت حرفه‌ای مهارتی کلیدی در حرفه حسابداری و حسابرسی بخصوص در شرایط استفاده از استانداردهای حسابداری مبتنی بر اصول است و می‌باید افراد فعال در حرفه از جمله مدیران، حسابرسان، تحلیلگران مالی، حسابداران و استانداردهاگذاران، بر اساس قضاوت‌ها اقدام به تصمیم‌گیری‌های اساسی کنند از آنجا که عوامل محیطی و شرایط روان‌شناختی فرد

دارند، بر قضاوت و عملکرد حسابرسان تأثیر می‌گذارند. مطالعه عوامل علوم اعصاب شناختی به عنوان یک موضع جدید در متون حسابرسی می‌تواند به حسابرسان کمک کند تا قضاوت‌ها و نظرات حرفه‌ای خود را بهبود بخشند و در نتیجه ریسک حسابرسی را کاهش و کیفیت حسابرسی را افزایش دهند. همچنین می‌تواند از طریق مرتبط کردن تصمیم‌گیری با نظریه‌های شناختی و اجرای فناوری‌های مرتبط با علوم اعصاب، به توسعه عصر جدیدی در مطالعات بین‌رشته‌ای کمک کند. گوناوان و ایندارتو (۲۰۲۲) ویژگی‌های فردی حسابرسی مؤثر بر قضاوت حرفه‌ای حسابرسی را بررسی کردند. دقت قضاوت‌های اتخاذ شده توسط حسابرس، کیفیت صورت‌های مالی حسابرسی شده را توصیف می‌کند. دقت قضاوت‌های اتخاذ شده توسط حسابرس که شامل شواهد و مستندات برای توصیف کیفیت صورت‌های مالی حسابرسی شده در قالب اظهار نظر حسابرسی می‌شود. تئوری مورد استفاده در این مطالعه، نظریه اسناد است که توضیح می‌دهد چگونه رفتار یک فرد در قضاوت حسابرسی موردی تحت تأثیر عوامل داخلی و خارجی قرار می‌گیرد. در نهایت نتایج نشان داد که ویژگی‌های فردی حسابرسی بر قضاوت حرفه‌ای حسابرسی مؤثر است. بلوم و همکاران (۲۰۲۲) تأثیر اعتبار حسابرس بر اقدامات ارتقای کیفیت حسابرسی را مورد بررسی قرار دادند. در مجموع، آزمون‌های تحقیق شواهدی را ارائه می‌کنند که نشان می‌دهد اعتبار درک شده حسابرس بر انتخاب آن‌ها برای مشارکت در رفتارهای افزایش کیفیت حسابرسی تأثیر می‌گذارد. تیچر و همکاران (۲۰۲۲) در بررسی ویژگی‌های مؤثر بر کیفیت حسابرسی در پرتو گزارشگری حسابرسی

است، حسابرس علاوه بر برخورداری از دانش و تجربه حرفه‌ای ارزشمند، از ویژگی‌های شناختی لازم جهت اظهار نظرهای بی طرفانه برخوردار باشد (نعمتی کشتلی، ۱۴۰۰). به همین منظور، حسابرسان از طریق پردازش صحیح اطلاعات بر پایه ویژگی‌های روان‌شناختی خود مانند سبک‌های یادگیری، به تصمیم‌گیری مناسب و قضاوت حرفه‌ای توجه می‌کنند (براسل و همکاران، ۲۰۱۹).

حقیقی و همکاران (۱۴۰۲) بسط و رتبه‌بندی عوامل قضاوت حسابرسی در بازارهای نوظهور با تأکید بر علوم اعصاب شناختی را مورد مطالعه قرار دادند. مطالعه حاضر بررسی کرد که آیا بعد علوم اعصاب شناختی بر قضاوت حسابرسان در یک بازار حسابرسی نوظهور رقابتی فزاینده تأثیر می‌گذارد یا خیر؟ علاوه بر این، ابعاد تأثیرگذار از جمله «ویژگی‌های هویتی»، «ویژگی‌های زیستی و ارزش‌های اخلاقی و معنویت» و «محیط» نیز مورد توجه قرار گرفت. پژوهش از نوع توصیفی پیمایشی بوده است و جامعه آماری آن را حسابرسان مستقل تشکیل می‌دهند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پیمایش میدانی و پرسش‌نامه استفاده شد. نتایج به‌طور کلی نشان داد که بعد علوم اعصاب شناختی بر قضاوت حسابرسان تأثیر مثبت دارد. از میان عوامل مورد بررسی، «انتخاب حسابرس در مورد حل مشکلات»، «سطح توجه حسابرس» و «سطح تمرکز» مهمترین عوامل بودند. علاوه بر این، سایر ابعاد مورد بررسی شامل «ویژگی‌های هویتی»، «ویژگی‌های زیست‌شناختی و ارزش‌های اخلاقی و معنویت» و «محیط» از عوامل تأثیرگذار در نظر گرفته شدند. یافته‌ها حاکی از آن است که عوامل مختلف علوم اعصاب که به تحقیقات بیشتری در این زمینه نیاز

نمودار ۱.

۵-۲. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

در این قسمت متغیرهای پژوهش بر اساس نظرات پاسخ‌دهندگان بررسی شده است. بر اساس نتایج به دست آمده، میانگین رفتار ضد اجتماعی پاسخ‌دهندگان ۱/۵۹۴، فرصت‌طلبی ۲/۵۰۰، خودشیفتگی ۰/۳۳۶ و قضاوت ۳/۴۹۲ است.

جدول ۱. میانگین شاخص‌ها بر اساس نظرات پاسخ‌دهندگان

متغیرها	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد
رفتار ضد اجتماعی	۱	۳	۱/۵۹۴	۰/۲۳۳
فرصت طلبی	۱	۵	۲/۵۰۰	۰/۲۱۶
خودشیفتگی	۰	۱	۰/۳۳۶	۰/۲۱۶
قضاوت	۱	۵	۳/۴۹۲	۰/۲۷۱

با توجه به اینکه سطح معناداری آزمون مربوط به تمام متغیرها بالاتر از ۰/۰۵ است، ادعای نرمال بودن متغیرهای پژوهش پذیرفته شده است و می‌توان از روش نسبت درست‌نمایی در مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده کرد.

بیان می‌کنند که مشارکت حسابرسان متخصصان به‌طور مثبت و معناداری با کیفیت حسابرسی مرتبط است؛ زمانی که گزارشگری حسابرسی به موضوعات پیچیدهٔ حسابرسی اشاره می‌کند. علاوه بر این، ارتباط مثبت و معناداری بین شفافیت شخصیت حسابرس در برجسته کردن ریسک‌های حسابداری و کیفیت حسابرسی زمانی که گزارشگری حسابرسی با موضوعات حسابرسی مرتبط با قضاوت حرفه‌ای حسابرس سروکار دارد، وجود دارد. ساماگایو و فیلیسو (۲۰۲۲) تأثیر ویژگی‌های فردی حسابرس در کیفیت حسابرسی را با استفاده از مدل معادلات ساختاری حداقل مربعات جزئی و روش‌های تحلیل تطبیقی کیفی مجموعه‌فازی، مورد بررسی قرار دادند. نتیجه PLS-SEM نشان می‌دهد که ویژگی‌های توافق‌پذیری، وجدان و صراحت به‌طور مثبت با کیفیت حسابرسی مرتبط است، درحالی‌که وجدان و روان‌رنجوری بر کاهش عملکردهای کیفیت حسابرسی تأثیر منفی می‌گذارد. نتایج fsQCA وجود پیکربندی‌های متعددی از ویژگی‌های شخصیتی را نشان می‌دهد که منجر به کیفیت حسابرسی بالا (پائین) می‌شود. علاوه بر این، شخصیت ترکیبی از ویژگی‌های فردی است که به شیوه‌ای متفاوت و پیچیده با کیفیت حسابرسی تعامل دارند. با توجه به مبانی نظری بیان‌شده در بالا هدف از انجام این پژوهش پاسخ به این سؤالات است:

- ۱- آیا بین ویژگی رفتار ضد اجتماعی (سایکوپاتی) و قضاوت حسابرسی رابطهٔ معناداری وجود دارد؟
- ۲- آیا بین ویژگی فرصت‌طلبی (ماکیاولگرایی) و قضاوت حسابرسی رابطهٔ معناداری وجود دارد؟
- ۳- آیا بین ویژگی خودشیفتگی و قضاوت حسابرسی رابطهٔ معناداری وجود دارد؟

جدول ۳. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسش‌نامه رفتار ضد اجتماعی

متغیرها	شماره سوال	بار عاملی	T آماره	خطای استاندارد (SE)
رفتار ضد اجتماعی	r1	۰/۵۲	۷/۳	۰/۰۷۱
	r2	۰/۶۱	۱۱/۸۹	۰/۰۵۱
	r3	۰/۷۶	۱۳	۰/۰۵۸
	r4	۰/۸۶	۱۵/۳۸	۰/۰۵۶
	r5	۰/۸۵	۱/۸۱	۰/۰۴۷
	r6	۰/۸۲	۱۶/۱۲	۰/۰۵۱
	r7	۰/۸۱	۱۳/۶۹	۰/۰۵۹
	r8	۰/۷۸	۱۳/۷۴	۰/۰۵۷
	r9	۰/۸۷	۱۶/۰۷	۰/۰۵۴
	r10	۰/۸۱	۱۴/۵۳	۰/۰۵۶
	r11	۰/۷۳	۱۳/۲۸	۰/۰۵۵
	r12	۰/۷۶	۱۳/۷۷	۰/۰۵۵

۵-۵. تحلیل عاملی تأییدی (مدل اندازه‌گیری)

تحلیل عاملی تأییدی به منظور سنجش اعتبار و روایی مقیاس اندازه‌گیری مورد استفاده قرار می‌گیرد (هومن، ۱۳۸۷). این مدل مبتنی بر اطلاعات پیش تجربی درباره ساختار داده‌هاست و قبل از انجام تحلیل مسیر (مدل ساختاری)، ابتدا باید تحلیل عاملی تأییدی (مدل اندازه‌گیری) انجام شود و این موضوع بررسی شود که آیا سؤالات انتخاب شده ساختارهای عاملی مناسبی را برای اندازه‌گیری ابعاد مورد مطالعه در مدل تحقیق فراهم می‌آورند. در تحلیل عاملی تأییدی مقدار بار عاملی کوچک‌تر از ۰/۴ کوچک محسوب شده است و باید از مدل حذف شود (چین، ۲۰۰۳) و اگر مقادیر تی (t-value) بزرگ‌تر از ۱/۹۶ یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- باشند، در سطح اطمینان ۰/۰۵ نشانگرها ساختارهای عاملی مناسبی را برای اندازه‌گیری ابعاد مورد مطالعه در مدل تحقیق فراهم می‌کنند. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسش‌نامه‌های پژوهش در جداول ۳ تا ۶ و نمودارهای ۴-۷ تا ۴-۱۰ نشان داده شده است.

بر اساس جدول و نمودار فوق مشاهده می‌شود مقدار آماره t در تمام موارد بزرگ‌تر از ۱/۹۶ و بار عاملی نیز از ۰/۴ بزرگ‌تر است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که سؤالات انتخاب شده ساختارهای عاملی مناسبی را برای اندازه‌گیری متغیر رفتار ضد اجتماعی فراهم می‌کنند.

جدول ۴. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسش‌نامهٔ فرصت-طلبی

مناسبی را برای اندازه‌گیری متغیر فرصت‌طلبی فراهم می‌کنند.

جدول ۵. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسش‌نامهٔ خودشیفتگی

خطای استاندارد (SE)	T آماره	بار عاملی	شماره سوال	متغیرها
۰/۰۵۸	۱۳/۲۵	۰/۷۷	k1	خودشیفتگی
۰/۰۵۶	۱۴/۶۹	۰/۸۲	k2	
۰/۰۵۶	۱۱/۰۶	۰/۶۲	k3	
۰/۰۵۵	۹/۸۳	۰/۵۴	k4	
۰/۰۵۵	۱۳/۲۴	۰/۷۳	k5	
۰/۰۵۴	۱۴/۵۶	۰/۷۸	k6	
۰/۰۵۴	۱۲/۷۵	۰/۶۹	k7	
۰/۰۵۵	۱۲/۴۵	۰/۶۸	k8	
۰/۰۵۰	۱۶/۴۵	۰/۸۳	k9	
۰/۰۴۸	۱۷/۷۵	۰/۸۶	k10	
۰/۰۴۸	۱۶/۴	۰/۷۹	k11	
۰/۰۵۲	۱۴/۸۵	۰/۷۷	k12	
۰/۰۵۵	۱۵/۹۸	۰/۸۸	k13	
۰/۰۵۳	۱۵/۳۸	۰/۸۱	k14	
۰/۰۵۴	۱۲/۱۱	۰/۶۵	k15	
۰/۰۵۱	۱۷/۸۶	۰/۹۱	k16	

خطای استاندارد (SE)	T آماره	بار عاملی	شماره سوال	متغیرها
۰/۰۵۸	۱۲/۴۱	۰/۷۲	f1	فرصت-طلبی
۰/۰۶۲	۱۱/۱	۰/۶۹	f2	
۰/۰۵۷	۱۳/۷۸	۰/۷۹	f3	
۰/۰۵۵	۱۳/۰۶	۰/۷۲	f4	
۰/۰۵۰	۱۶/۰۷	۰/۸۱	f5	
۰/۰۶۰	۱۲/۵۲	۰/۷۵	f6	
۰/۰۵۵	۱۴/۷۲	۰/۸۱	f7	
۰/۰۵۷	۱۵/۳۷	۰/۸۸	f8	
۰/۰۶۲	۱۲/۷۹	۰/۷۹	f9	
۰/۰۵۷	۱۳/۹۹	۰/۸	f10	
۰/۰۵۹	۱۵/۸۵	۰/۹۳	f11	
۰/۰۵۶	۱۴/۴۹	۰/۸۱	f12	
۰/۰۳۹	۱۷/۵۲	۰/۶۹	f13	
۰/۰۴۸	۱۴/۸۴	۰/۷۱	f14	
۰/۰۴۷	۱۶/۳۶	۰/۷۷	f15	
۰/۰۶۴	۹/۱۶	۰/۵۹	f16	
۰/۰۶۰	۱۱/۱۲	۰/۶۷	f17	
۰/۰۵۱	۱۶/۰۱	۰/۸۱	f18	
۰/۰۴۸	۱۲/۸۱	۰/۶۲	f19	
۰/۰۵۰	۱۴/۱۲	۰/۷۱	f20	
۰/۰۵۰	۱۳	۰/۶۵	f21	
۰/۰۶۶	۸/۱۹	۰/۵۴	f22	

بر اساس جدول و نمودار فوق مشاهده می‌شود مقدار آماره t در تمام موارد بزرگ‌تر از $۱/۹۶$ و بار عاملی نیز از $۰/۴$ بزرگ‌تر است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که سؤالات انتخاب‌شده ساختارهای عاملی مناسبی را برای اندازه‌گیری متغیر خودشیفتگی فراهم می‌کنند.

بر اساس جدول و نمودار فوق مشاهده می‌شود مقدار آماره t در تمام موارد بزرگ‌تر از $۱/۹۶$ و بار عاملی نیز از $۰/۴$ بزرگ‌تر است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که سؤالات انتخاب‌شده ساختارهای عاملی

متغیرها	شماره سوال	بار عاملی	T آماره	خطای استاندارد (SE)
	g30	۰/۹۱	۲۲/۶۱	۰/۰۴۰

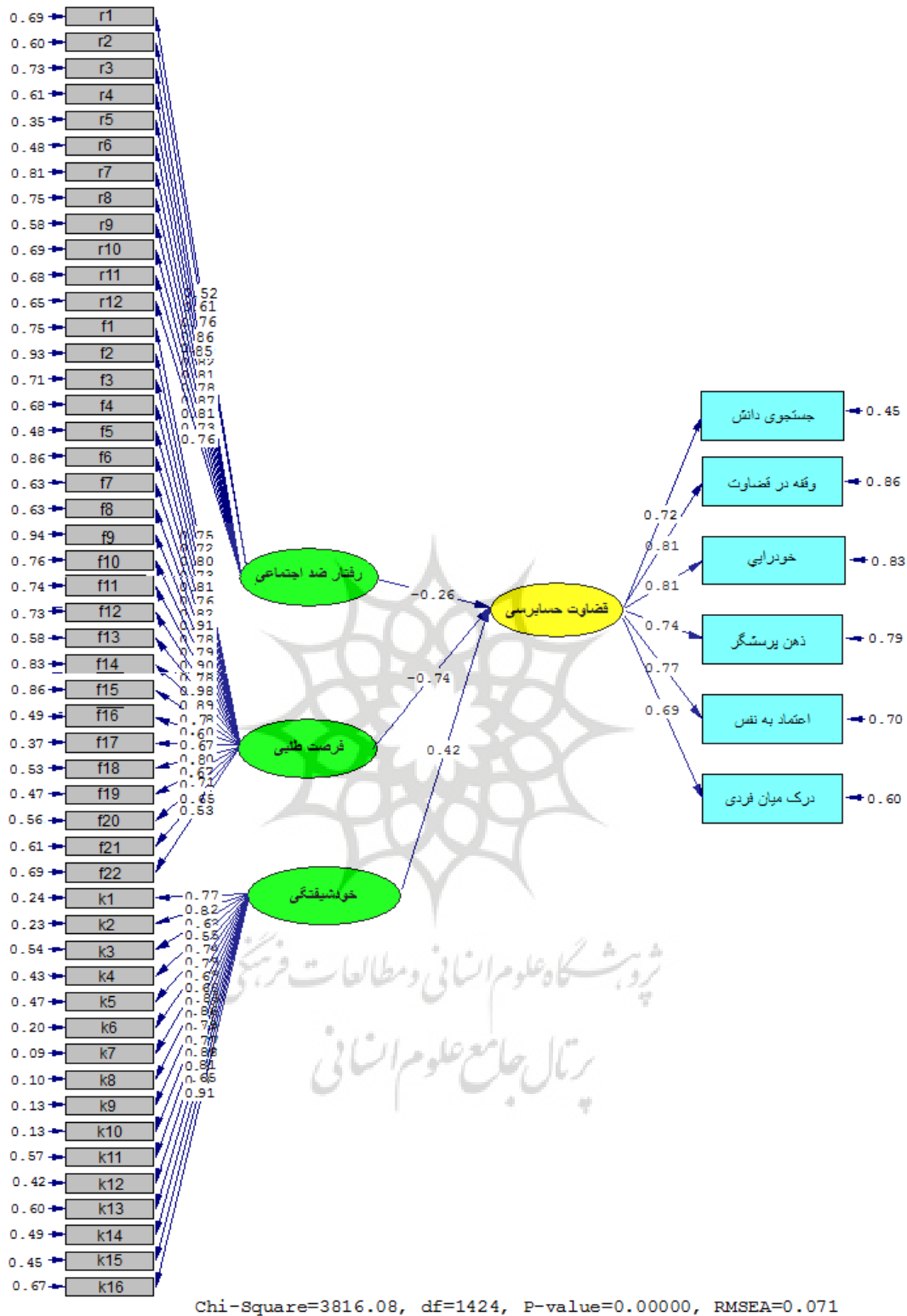
جدول ۶. نتایج تحلیل عاملی تأییدی پرسش‌نامه قضاوت حسابرسی

متغیرها	شماره سوال	بار عاملی	T آماره	خطای استاندارد (SE)
جست‌وجوی دانش	g1	۰/۸۱	۱۶/۲۴	۰/۰۵۰
	g2	۰/۹۲	۲۳/۳۶	۰/۰۳۹
	g3	۰/۹۵	۲۲/۹۱	۰/۰۴۱
	g4	۰/۷۴	۱۵/۱	۰/۰۴۹
	g5	۰/۷۶	۱۴/۹۲	۰/۰۵۱
	g6	۰/۸۵	۱۷/۶۴	۰/۰۴۸
وقفه در قضاوت	g7	۰/۹۵	۲۰/۵۱	۰/۰۴۶
	g8	۰/۹۶	۲۵/۴۱	۰/۰۳۸
	g9	۰/۸۳	۱۸/۷۸	۰/۰۴۴
	g10	۰/۹	۲۴/۲۶	۰/۰۳۷
خودرأیی	g11	۰/۸	۱۶/۶۸	۰/۰۴۸
	g12	۰/۸۱	۱۵/۷۸	۰/۰۵۱
	g13	۰/۸۸	۱۹/۴۸	۰/۰۴۵
	g14	۰/۷۸	۱۵/۳	۰/۰۵۱
	g15	۰/۸۵	۱۸/۸۷	۰/۰۴۵
	g16	۰/۹۶	۲۳/۷۷	۰/۰۴۰
ذهن پرسشگر	g17	۰/۶۳	۱۲/۷۶	۰/۰۴۹
	g18	۰/۸۶	۱۶/۳۴	۰/۰۵۳
	g19	۰/۹۶	۲۴/۰۴	۰/۰۴۰
	g20	۰/۷۳	۱۳/۵۹	۰/۰۵۴
اعتماد به نفس	g21	۰/۷۵	۱۵/۵۶	۰/۰۴۸
	g22	۰/۷۸	۱۵/۵۸	۰/۰۵۰
	g23	۰/۶۵	۱۳/۲۳	۰/۰۴۹
	g24	۰/۸۲	۱۶/۱۷	۰/۰۵۱
	g25	۰/۸۸	۱۸/۸۵	۰/۰۴۷
درک میان فردی	g26	۰/۷۷	۱۶/۲۱	۰/۰۴۸
	g27	۰/۷۳	۱۵/۹۹	۰/۰۴۶
	g28	۰/۹	۲۰/۳۳	۰/۰۴۴
	g29	۰/۸۳	۱۷/۶۶	۰/۰۴۷

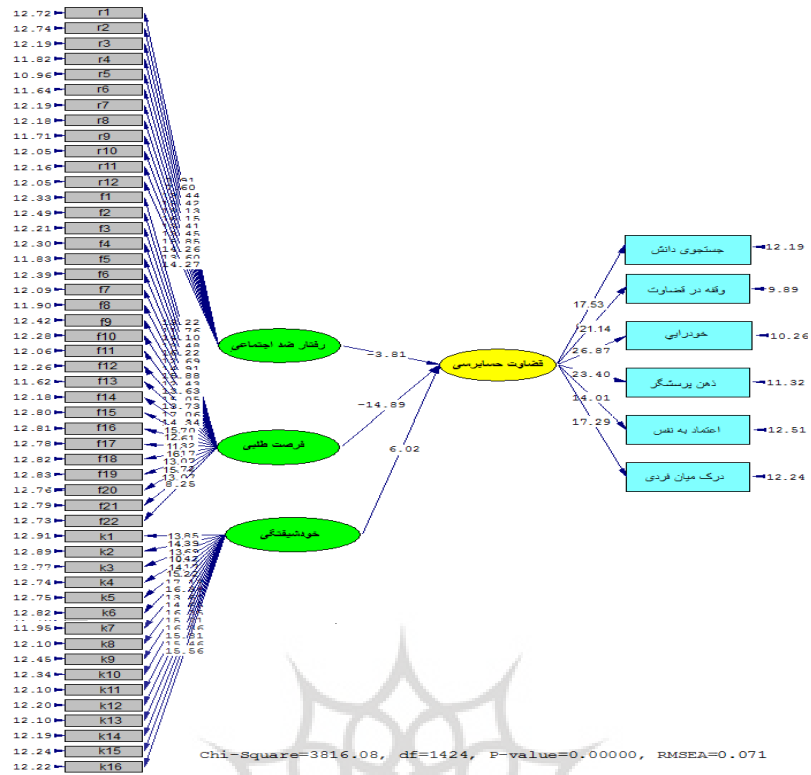
بر اساس جدول و نمودار فوق مشاهده می‌شود مقدار آماره t در تمام موارد بزرگ‌تر از $۱/۹۶$ و بار عاملی نیز از $۰/۴$ بزرگ‌تر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که سؤالات انتخاب‌شده ساختارهای عاملی مناسبی را برای اندازه‌گیری ابعاد قضاوت حسابرسی فراهم می‌کنند.

۵-۶. بررسی مدل پژوهش

نمودارهای ۲ و ۳ مدل‌های تحقیق مربوط به فرضیات پژوهش را نشان می‌دهند. روابط بین متغیرهای پنهان و پنهان ضرایب مسیر نام دارند و برای آزمون فرضیات استفاده می‌شوند. تمامی ضرایب با استفاده از آماره t آزمون می‌شوند. این آماره (t -value) زمانی معنادار است که بزرگ‌تر از $۱/۹۶$ یا کوچک‌تر از $-۱/۹۶$ باشند.

نمودار ۲. ضرایب عاملی و ضریب مسیر مدل پژوهش

نمودار ۳. نتایج آزمون t مدل پژوهش

۵-۷. بررسی برازش مدل پژوهش

منظور از برازش مدل این است که تا چه حد مدل با داده‌های مربوطه سازگاری و توافق دارد در تحلیل معادلات ساختاری متعاقب انجام تخمین پارامترها و قبل از تفسیر آن‌ها باید از برازندگی مدل اطمینان حاصل شود. در جدول زیر شاخص‌های برازش مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۷. شاخص‌های برازش مدل پژوهش

نام آزمون	توضیحات	مقادیر قابل قبول	مقدار به دست آمده
χ^2/df	کای اسکوئر نسبی	< ۳	۲/۶۸۰
RMSEA	ریشه میانگین توان دوم خطای تقریب	< ۰/۱	۰/۰۷۱
GFI	شاخص برازندگی تعدیل یافته	> ۰/۹	۰/۹۴
RMR	ریشه میانگین مجذور باقی‌مانده	< ۰/۱	۰/۰۶۲
NFI	شاخص برازش نرم	> ۰/۹	۰/۹۳
CFI	شاخص برازش مقایسه‌ای	> ۰/۹	۰/۹۱

با توجه به جدول ۷، مقدار RMSEA برابر با ۰/۰۷۱ است و با توجه به اینکه کمتر از ۰/۱ است نشان می‌دهد میانگین مجذور خطاهای مدل مناسب است و مدل قابل قبول است. نیز مقدار کای دو به درجه آزادی بین ۱ و ۳ است و میزان شاخص CFI، GFI و NFI نیز از ۰/۹ بیشتر است که نشان می‌دهند مدل اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق، مدل مناسبی است.

با توجه به تأیید روایی پرسش‌نامه و برازش مدل در قسمت بعد، آزمون فرضیات با استفاده از ابعاد تأییدشده بررسی می‌شود.

۵-۸. تحلیل یافته‌ها

ارزشی که با حسابرسی صورت‌های مالی ایجاد شود ناشی از قضاوت حسابرس و در کل ناشی از مجموعه قضاوت‌های حرفه‌ای است که در چارچوب استانداردهای حسابداری و حسابرسی انجام می‌شود. قضاوت حرفه‌ای، گوهر اصلی حسابرسی است (انجمن حسابداران رسمی کانادا، ۱۹۹۵). حسابرسان در هر کار حسابرسی برای قضاوت و تصمیم‌گیری از ویژگی‌های فردی و ساختاری استفاده می‌کنند و با توجه به این موضوع که حسابرسی شامل قضاوت حرفه‌ای است، بررسی تأثیر این قبیل ویژگی‌های حسابرسان بر قضاوت آن‌ها، هم از لحاظ عملی و هم از نظر علمی شایان توجه است (کوکتا، دیگران، ۲۰۱). در صورتی که قضاوت حسابرسان بر اساس اصول و استانداردهای حرفه‌ای و به دور از هر گونه تعصب و سوگیری انجام شود، اتکاپذیری به گزارش‌های حسابرسی بیشتر می‌شود (پوپا و دیگران، ۲۰۱۱). در سال‌های اخیر توجه بسیاری از محققان، دانشجویان و استادان حسابداری به موضوع قضاوت حرفه‌ای حسابرسان جلب شده است. این جلب توجه، اهمیت موضوع قضاوت حرفه‌ای را بیان می‌کند؛ بنابراین شناسایی عواملی که بر قضاوت حرفه‌ای مؤثر هستند می‌تواند کمک بزرگی به حسابرسان مستقل کنند (رؤیایی و دیگران، ۱۳۹۲). یافته‌های این پژوهش می‌تواند مبنای مناسبی برای اقدامات قضاوت حرفه‌ای قرار گیرد، زیرا با شناسایی، تحلیل، کنترل و آموزش این عوامل حسابرسان بهتر می‌توانند

(در سال ۱۹۷۲) و دیگر محققان، این مقررات می‌تواند برای افراد با سطح بالایی از سایکوپاتی برخی از محدودیت‌ها و تعارضات را با میل درونی آن‌ها ایجاد نماید که این امر ممکن است منجر به عدم رضایت شغلی در این افراد شود. سرانجام، افرادی که بالاترین سطح را در اختلال شخصیت ضد اجتماعی دارند، در آن‌ها نخوت و تفکر مجرمانه جایگزین فشار و توجیه عقلانی می‌شود. در نتیجه می‌توان بیان کرد که رفتار ضد اجتماعی می‌تواند قضاوت حرفه‌ای تأثیر منفی داشته باشد. نتیجه‌ای که از تحقیق حاضر به دست آمده این مطلب را تأیید می‌کند و نشان می‌دهند که رفتار ضد اجتماعی بر روی قضاوت حرفه‌ای حسابرسان تأثیر منفی دارد. هرچه رفتار ضد اجتماعی بیشتر باشد، قضاوت حسابرس ناعادلانه تر خواهد بود.

آئین رفتار حرفه‌ای، رفتار ضد اجتماعی را ممنوع کرده است. این مقررات می‌تواند برای افراد با سطح بالایی از سایکوپاتی، برخی از محدودیت‌ها و تعارضات را با میل درونی آن‌ها ایجاد کند که این امر ممکن است منجر به نارضایتی شغلی در این افراد شود. بنابراین، جامعه‌سنجی می‌تواند بر بهره‌وری فرد تأثیرگذار باشد (جمیل و هیسلر، ۱۹۷۲). دانلی و همکاران (۲۰۰۳) اظهار می‌دارند اختلال‌های رفتاری باعث می‌شوند فرآیند حسابرسی، توانایی گردآوری شواهد حسابرسی کافی و اتکاپذیر را نداشته باشد و حسابرس در غیاب شواهد حسابرسی کافی و اتکاپذیر تصمیم‌های نادرستی را اتخاذ کرده است. نمازی و ممتازیان (۱۴۰۱) ویژگی‌های رفتاری حسابرس را از جمله عوامل مؤثر بر قضاوت و تصمیم‌گیری حسابرسان شناسایی کردند. گوناوان و ایندارتو (۲۰۲۲) دونلی و

در محیط کاری خود قضاوت کنند. همچنین یافته‌های این پژوهش می‌تواند مورد استفاده مجامع حسابداری ایران جهت وضع قوانین و دستورالعمل‌های مربوط به قضاوت حرفه‌ای قرار گیرد. نتایج پژوهش حاضر برای افراد حرفه‌ای شاغل در زمینه آموزش حسابرسان نیز سودمند است. درک بهتر از ویژگی‌های شخصیتی با اهمیت در مراحل گوناگون حسابرسی، می‌تواند به آموزش بهتر و انتخاب مناسب‌تر حسابرسان منجر شود. افراد مسئول در گزینش و استخدام کارکنان حسابرسی نیز می‌توانند از یافته‌های این پژوهش بهره‌مند شوند. انتخاب کارکنان با ویژگی‌های روان‌شناختی خاص، می‌تواند برای بهبود قضاوت در حسابرسی، فرصت مناسبی را فراهم آورد.

فرضیه اول: بین ویژگی رفتار ضد اجتماعی و قضاوت حسابرسی رابطه معناداری دارد.

در بررسی رابطه بین ویژگی رفتار ضد اجتماعی و قضاوت حسابرسی، همان‌طور که نمودارهای ۴-۷ و ۴-۸ مشاهده می‌شود، میزان ضریب مسیر بین این دو متغیر برابر با $0/26$ - که مقداری منفی است. مقدار آماره t برابر با $3/81$ - است که از عدد $1/96$ - کمتر است. در نتیجه با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت بین ویژگی رفتار ضد اجتماعی و قضاوت حسابرسی رابطه منفی معناداری وجود دارد؛ بنابراین فرضیه اول پژوهش تأیید می‌شود.

بین ویژگی رفتار ضد اجتماعی (سایکوپاتی) و قضاوت حسابرسی رابطه معنادار منفی وجود دارد؛ بنابراین رفتار ضد اجتماعی تأثیر منفی بر قضاوت حرفه‌ای حسابرس دارد.

آئین رفتار حرفه‌ای، رفتار سایکوپاتی (ضد اجتماعی) را ممنوع کرده است. طبق تحقیقات جمیل و هیسلر

حسابرسان بالا باشد، آن‌ها بی‌تفاوت‌تر نسبت به مدیریت سود هستند. قاسمی‌نژاد و همکاران (۱۴۰۰) نشان دادند ویژگی رفتاری فرصت‌طلبی بر تردید حرفه‌ای حسابرسان مستقل در قضاوت، جست‌وجوی دانش، درک میان فردی، اعتماد به نفس و خود رأی بودن، رابطهٔ معنی‌دار و منفی دارد. نتایج پژوهش بنی‌مهد و همکارانش (۱۳۹۲) نشان دادند که میزان تمایل به پنهان‌کاری در حرفهٔ حسابرسی متأثر از فرصت‌طلبی حسابرسان است.

هم‌چنین می‌توان به مطالعهٔ حیرانی و همکاران (۱۳۹۶) با عنوان «تأثیر ویژگی‌های اجتماعی حسابرسان بر قضاوت آن‌ها در حل تعارض میان حسابرس و مدیریت ویژگی‌های منتخب: بیش اعتمادی و شخصیت ماکیاولیسم» اشاره کرد. نتایج آن‌ها نشان داد که شخصیت ماکیاولیسم حسابرسان بر قضاوت حرفه‌ای تأثیر گذار است. این ارتباط نشان‌دهندهٔ تأثیر مستقیم و مثبت میزان شخصیت ماکیاولیسمی بر سطح قضاوت حرفه‌ای حسابرسان است. یعنی با افزایش شخصیت ماکیاولیسمی، سطح قضاوت حرفه‌ای حسابرسان افزایش می‌یابد. شاید این نتیجه به نظر غیر منطقی باشد؛ زیرا شخصیت ماکیاولیسمی یک اختلال شخصیت تلقی شده است که این افراد اغلب دارای سوءظن شدید، خودشیفتگی، جامعه‌ستیز و تمرکز بر کنترل و افسردگی هستند. شاید بتوان دلیل تأثیر مثبت را سوءظن شدید و تردید حرفه‌ای بالا در این افراد دانست که منجر به دقت بیشتر در قضاوت حرفه‌ای آنان می‌شود.

فرضیهٔ سوم: بین خودشیفتگی و قضاوت حسابرسی رابطهٔ معناداری دارد.

همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند ویژگی‌های فردی حسابرسی بر قضاوت حرفه‌ای حسابرسی مؤثر است. فرضیهٔ دوم: بین ویژگی فرصت‌طلبی و قضاوت حسابرسی رابطهٔ معناداری دارد.

در بررسی رابطهٔ بین ویژگی فرصت‌طلبی (ماکیاولی) و قضاوت حسابرسی، همان‌طور که مشاهده می‌شود، میزان ضریب مسیر بین این دو متغیر برابر با $0/74-$ که مقداری منفی است. در نتیجه با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت بین ویژگی فرصت‌طلبی و قضاوت حسابرسی رابطهٔ منفی معناداری وجود دارد بنابراین فرضیهٔ دوم پژوهش تأیید می‌شود. بر اساس نتایج این تحقیق هرچه میزان فرصت‌طلبی بیشتر باشد، قضاوت حرفه‌ای حسابرس غیر قابل اعتماد و غیر قابل اتکاتر خواهد بود.

دارلینگ و همکاران (۲۰۰۹) عنوان کردند افرادی که ویژگی شخصیتی فرصت‌طلبی بالایی دارند منافع شخصی خود را نسبت به منافع عموم ترجیح می‌دهند؛ در نتیجه انتظار بر آن است که حسابرسان با درجهٔ بالای فرصت‌طلبی با شدت کمتری قضاوت کنند و آن را یک موضوع پیش پا افتاده در نظر گیرند. هم‌چنین اتو و الیاس (۲۰۱۷) نشان دادند فرصت‌طلبی عواملی تأثیرگذار بر تردید حرفه‌ای حسابرسان مستقل است. بیگی هرچگانی و همکاران (۱۳۹۵) اعتقاد دارند حسابرسانی که رفتار فرصت‌طلبی آن‌ها بالاست تخلفات در فرآیند حسابرسی را کمتر گزارش می‌کند. یعنی فرصت‌طلبی تأثیری منفی بر برداشت حسابرسان از گزارش تخلفات و خطاکاری‌ها دارد. شوم و راؤ (۲۰۰۹) دریافتند تفاوت معنی‌داری میان سطح فرصت‌طلبی در میان حسابرسان وجود ندارد. شیفر و وانگ (۲۰۱۱) دریافتند هر چه درجهٔ فرصت‌طلبی در

مقاطع زمانی مناسب و با بهره‌گیری از دانش روان-شناسان، نسبت به شناسایی و رفع اختلال‌های شخصیتی تأثیرگذار بر کیفیت کار حسابرسان اقدام کنند. در راستای پیش‌گیری از وقوع اختلال‌های شخصیتی و رفع به‌هنگام این نوع اختلال‌ها، پیشنهاد می‌شود مؤسسه‌های حسابرسی با تدوین برنامه‌های مشخص، نسبت به تشریح موضوعات مرتبط با اختلالات شخصیتی برای کارکنان خود و ارتقای سطح دانش آنان در این زمینه اقدام کنند. پیشنهاد می‌شود با واگذار نکردن کارهای نامرتبط به حسابرسان، آموزش ایجاد توانایی دسترسی ذهنی به اطلاعات مثبت برای برنامه‌ریزی به آنان و حذف انتقادهای نابه‌جا، میزان عاطفه منفی را در حسابرسان کاهش داد و عملکردشان را بهبود بخشید. سازمان و مؤسسه‌های مربوط به گزینش، ارزیابی و کنترل کیفیت کار حسابرسان مستقل، با برگزاری کارگاه‌های آموزشی به افراد حرفه‌ای، اثرات مخرب ویژگی‌های تاریک شخصیت را در وظایف حرفه‌ای به آنان گوشزد کنند تا در جریان مضرات این ویژگی‌های اجتماعی در عملکرد خود باشند. همچنین توصیه می‌شود، سازمان‌های مربوطه و قوه قضائیه، در ساختار سازمانی خود جایگاه بخش دادگاهی حرفه را قوی‌تر کنند تا خود مانعی برای بروز رفتارهای ناشی از ویژگی‌های تاریک شخصیت نامناسب شود و پیامدهای منفی آن برای افراد حرفه روشن و واضح شود. در ادامه و با توجه به فرضیه‌های تحقیق و برقراری ارتباط معنادار بین آن‌ها پیشنهاد‌های کاربردی به تفکیک و در پایان پیشنهاد‌های آتی مطرح شد.

۱- ویژگی ضد اجتماعی بر قضاوت حسابرس تأثیر معنادار و منفی دارد.

در بررسی رابطه بین خودشیفتگی و قضاوت حسابرسی، همان‌طور که مشاهده می‌شود، میزان ضریب مسیر بین این دو متغیر برابر با ۰/۴۲ که مقداری مثبت است. در نتیجه با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت بین خودشیفتگی و قضاوت حسابرسی رابطه مثبت معناداری وجود دارد؛ بنابراین فرضیه پژوهش تأیید می‌شود.

خودشیفتگی، توانایی تحت تأثیر قرار دادن قضاوت مدیران از احتمال نتایج گوناگون را دارد. آن‌ها با تصمیم‌های نادرست خود، زمان و هزینه زیادی را هدر می‌دهند و برای سازمان مشکل‌آفرین خواهند بود (چترجی و همبریک، ۲۰۰۷). اغلب اقدامات جسورانه و تهاجمی را با توجه به چشم‌انداز و رهبری خود انجام می‌دهند و این امر به‌ویژه در مواقع آشوب و بحران مشهودتر است (فرینو و همکاران، ۲۰۱۵) و سبب می‌شود مدیریت حرفه‌ای آسیب‌پذیر شود (شیری و دیگران، ۱۳۹۴). در این زمینه، حیرانی و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند که خودشیفتگی حسابرس بر قضاوت حرفه‌ای حسابرس تأثیرگذار است. منصوری‌نیا و عظیمی (۱۴۰۱) نشان دادند خودشیفتگی مدیران عامل ویژگی است که اثر بخشی کمیته حسابرسی را کاهش می‌دهد کنت و همکاران (۲۰۰۶) نشان دادند ویژگی‌های روان‌شناسی بر رابطه بین تخصص حسابرس و قضاوت حسابرس مؤثر است.

۶. نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه نیروی انسانی مهم‌ترین سرمایه در مؤسسه‌های حسابرسی است، پیشنهاد می‌شود مؤسسه‌های حسابرسی با تمرکز بیشتر بر موضوعات مربوط به اختلالات شخصیتی نیروی انسانی خود، در

باشند. هم‌چنین پیشنهاد می‌شود برای کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه در میان حساب‌برسان، مسئولان آموزش عالی و دست‌اندرکاران حرفهٔ حسابداری، گنجانیدن آموزش اصول اخلاقی در دوران تحصیل دانشجویی و حین کار را مورد توجه قرار دهند.

به دانشجویان و حساب‌برسان شاغل در حرفه نیز پیشنهاد می‌شود تا اصول اخلاقی را بیاموزند و آن را در عمل به کار گیرند.

هم‌چنین توصیه می‌شود که سازمان‌های مربوطه در ساختار سازمانی خود جایگاه بخش نظارتی را قوی‌تر کنند تا خود مانع بروز رفتارهای ناشی از شخصیت ماکیاولیسمی باشد و پیامدهای منفی آن برای افراد حرفه‌ای روشن و واضح شود که قضاوت‌های حرفه‌ای خود را کاملاً به صورت اخلاقی، دقیق و حرفه‌ای انجام دهند که در کاهش بروز تعارضات بین حساب‌برس و مدیریت تأثیرگذار باشد.

۳- ویژگی خودشیفتگی بر قضاوت حساب‌برس تأثیر معنادار و مثبت دارد.

با توجه به نتیجهٔ حاصل از این فرضیه، پیشنهاد می‌شود متولیان به‌کارگیری و گزینش افراد در انتخاب حرفهٔ حساب‌برسی مستقل قبل از برگزاری آزمون‌های تخصصی برای سنجش توانایی حرفه‌ای آنان، آزمون‌های شخصیت‌شناسی از متقاضیان حرفه صورت گیرد تا از این طریق ویژگی خودشیفتگی را در آن‌ها بسنجند و از طریق آن بتوان به افرادی اجازهٔ ورود به حرفه داده شود که بتوانند در صورت دارا بودن خصیصهٔ خودشیفتگی قبل از ورود به حرفه، آن را جهت‌دار کند و از جنبه‌های مثبت آن در حرفه بهره گرفته شود؛ زیرا ویژگی خودشیفتگی هم دارای جنبهٔ مثبت است و هم جنبه‌های منفی دارد.

با توجه به نتایج این پژوهش به‌منظور پیش‌گیری و کاهش رفتار ضد اجتماعی در میان حساب‌برسان مستقل به نهادهای نظارتی کشور از جمله سازمان حساب‌برسی، دیوان محاسبات کشور، مؤسسه‌های عضو جامعهٔ حسابداران رسمی پیشنهادهایی ارائه می‌شود:

- در مقاطع زمانی مناسب با بهره‌گیری از دانش روان‌شناسان و آزمون‌های روان‌شناختی مربوطه نسبت به شناسایی و شناخت رفتار ضد اجتماعی حساب‌برسان خود اقدام و در راستای افزایش کیفیت حساب‌برسی نظارت بیشتری بر کار آنان انجام دهند.

- هنگام استخدام نیروهای جدید در کنار آزمون‌های کتبی، حتماً به شناخت سطح ویژگی رفتاری ضد اجتماعی افراد از طریق آزمون‌های مربوطه دست یابند؛ زیرا تردید حساب‌برسان به‌عنوان یک مبنا و معیار قضاوت و ارتقادهندهٔ سطح شفافیت‌ها مطرح است. که در صورت تناسبی مناسب، بین ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری با ویژگی‌های حرفه‌ای حساب‌برس می‌توان انتظار داشت جامعهٔ سالم‌تر و خالی‌تر از فساد را شاهد باشیم.

- پیشنهاد می‌شود سازمان حساب‌برسی و مؤسسه‌های حساب‌برسی نسبت به راه‌اندازی نمایندگی‌ها در استان‌ها و شهرستان‌ها نظارت بیشتر و جامع‌تری را اعمال کند و ضوابطی را تدوین کنند که در صورت دارا بودن شرایطی از جمله کسب موفقیت در آزمون‌های اجرایی حساب‌برسی و... مجوز تأسیس نمایندگی را ارائه کنند.

۲- ویژگی فرصت‌طلبی بر قضاوت حساب‌برس تأثیر معنادار و منفی دارد.

بر اساس نتایج این پژوهش به مسئولان جامعه حسابداران رسمی و سازمان حساب‌برسی پیشنهاد می‌شود که نظارت بیشتری بر عملکرد حساب‌برسان داشته

به‌واسطه تأثیرگذاری مستقیم ویژگی خودشیفتگی حسابرس توصیه می‌شود سازمان حسابرسی و وزارت اقتصاد و دارایی که بر سازمان حسابرسی نظارت دارند و انجمن حسابداران رسمی تأکید بیشتر بر نحوه قضاوت‌های حرفه‌ای حسابرسان داشته است و اجازه ندهند که صاحب‌کاران با انتخاب مستقیم مؤسسه‌های حسابرسی بدون نظارت وزارت امور اقتصاد و دارایی، سازمان بورس اوراق بهادار و بانک‌ها و مؤسسه‌های مالی-اعتباری نسبت به دعوت از مؤسسه‌های حسابرسی اقدام کنند و تنها نتایج حاصل از کار حسابرسی را به‌عنوان خروجی کار حسابرسان در تصمیم‌گیری مورد استفاده قرار دهند.

۷. سهم نویسندگان

همه نویسندگان به‌صورت برابر در تهیه و تدوین پژوهش حاضر مشارکت داشته‌اند.

۸. تضاد منافع

در این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

منابع

فارسی

اعتمادی و شخصیت ماکیاولیسم»، ۱۷ (۶۷): ۹۸-۷۱، ۱۳۹۶.

رؤیایی، رمضانعلی؛ یعقوب‌نژاد، احمد؛ آذین‌فر، کاوه، «ارتباط بین تردید حرفه‌ای و قضاوت حرفه‌ای حساب‌رسان مستقل» فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، شماره ۲۲ ص، ۹۵-۶۷، ۱۳۹۳.

سلمانی، چنگیز؛ بحری ثالث، جمال؛ جبار زاد کنگرلویی، سعید؛ پاک‌مرام، عسگر، «شناسایی ابعاد و مؤلفه و شاخص‌های پیش‌بینی قضاوت حرفه‌ای حساب‌رسان»، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۱(۴۴)، ۱-۱۳، ۱۴۰۱.

شهبازی، مجید؛ مهرانی، کاوه، «تدوین مدل قضاوت حرفه‌ای حساب‌رسان مستقل. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی»، ۲۷(۱)، ۸۶-۶۰. doi: 10.22059/acctgrev.2020.251546.10078. 28، ۱۳۹۹.

قاسمی‌نژاد، احسان؛ بنی‌مهد، بهمن؛ بشکوه، مهدی، «تأثیر ویژگی رفتاری فرصت‌طلبی بر تردید حرفه‌ای حساب‌رسان مستقل: آزمونی از نظریه روان‌شناسی شخصیتی»، مجله دانش حسابداری، ۱۲(۱)، ۸۹-۶۹، ۱۴۰۰.

ملکی‌پور، هادی؛ عبدلی، محمدرضا و ولیان، حسن «طراحی مدل مضامین فلسفی درایت خردمندانه‌ی حساب‌رسان در قضاوت حرفه‌ای»، حساب‌رسان مدیریت، ۱۴(۴۸)، ۱۵۴-۱۲۹، ۱۴۰۰.

منصوری‌نیا، ا؛ عظیمی، ا؛ «تبیین نقش تعدیل‌گر خودشیفتگی مدیر عامل در رابطه بین قدرت کمیته حسابرسی و ارزیابی ریسک حساب‌رسان»، فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۶(۲۱)، ۱۲۱۹-۱۱۹۵، ۱۴۰۱.

انصاری، مهدیه؛ بنی‌مهد، بهمن؛ حسینی، سیدحسین «رابطه میان ماکیاولیسم و عملکرد شغلی حساب‌رسان»، فصلنامه علمی و پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال دهم، شماره ۳۷، بهار، ص ۴۳-۵۸، ۱۴۰۰.

بنی‌مهد، بهمن؛ مرادزاده فرد، مهدی؛ اردکانی، معصومه، فرصت‌طلبی و ارزش‌های فرهنگی حسابداری، مدیریت فرهنگی، ۷(۲ پیاپی ۲۰)، ۷۲-۸۳، ۱۳۹۲.

جوادی، هادی؛ حسینی، سیدحسین؛ همتی، بهرام؛ شکر، اعظم، «تأثیر ویژگی‌های تاریک شخصیت و تمایل به اشتراک‌گذاری دانش حساب‌رسان بر تردیدگرایی و قضاوت حرفه‌ای آن‌ها: با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی محل اشتغال حساب‌رسان»، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۲(۴۶)، ۳۵۹-۳۷۴، ۱۴۰۲.

حسینی، سیدعلی؛ رسولی، ندا، «قضاوت حرفه‌ای در حسابرسی و اندازه‌گیری آن: مفاهیم، نظریه‌ها و چشم‌انداز تئوریک». دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۸(۳۱)، ۱۶۸-۱۵۵، ۱۳۹۸.

حقیقی، ریحانه؛ باقرپور ولاشانی، م.ع؛ قنایی چمن آباد، ع؛ عباس‌زاده، م، «بسط و رتبه‌بندی عوامل قضاوت حسابرسی در یک بازار در حال ظهور با تأکید بر علوم اعصاب‌شناختی»، مجله مطالعات مدیریت ایران، ۱۶(۲)، ۵۶۶-۵۴۹، ۱۴۰۲.

حیرانی، فروغ؛ وکیلی‌فرد، حمیدرضا؛ بنی‌مهد، بهمن؛ رهنمای رودپشتی، فریدون، «تأثیر ویژگی‌های اجتماعی حساب‌رسان بر قضاوت آن‌ها در حل تعارض میان حساب‌رسان و مدیریت ویژگی‌های منتخب: بیش

Emily S. Blum; Richard C. Hatfield; Richard W. Houston (2022). The Effect of Staff Auditor Reputation on Audit Quality Enhancing Actions. *The Accounting Review* (2022) 97 (1): 75-97. <https://doi.org/10.2308/TAR-2019-0341>.

Gimbar CH, Hansen B, Ozlanski ME. (2016). Early evidence on the effects of critical audit matters on auditor liability. *Current Issues in Auditing*; 10(1): A24-A33

Irgi Gunawan & Stefani Lily Indarto (2022) Independence as Moderating Factors Influencing Audit Judgment. *Asian Journal of Law and Governance*. v. 4, n. 1, p. 1-10,

Kent.P, Munro.L and T. Gambling. (2006). Psychological Characteristics Contributing to Expertise in Audit Judgment. *International Journal of Auditing*. 10: 125-141.

Out, U.A., Elias, E.I. (2017). Auditor scepticism and financial crises: The Nigerian factor. *Journal of Finance and Accounting*, 5(4), 123-130.

Popa, I.E., Tudor, A. T., Span, G. A. and Fulop, E. T, (2001), "Essential Characteristics of a Correct Professional Judgment Process", *International Journal of Business Research*.

Teucher, Christoph and Ratzinger-Sakel, Nicole V.S., (2022). Observable Indicators for Audit Quality in the Light of Key Audit Matter Reporting Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4005434> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4005434>

نعمتی کشتلی، رضا، «تأثیر سبک‌های یادگیری هانی و مامفورد بر قضاوت حرفه‌ای حسابرس: آزمون نظریه یادگیری ترجیحی»، *حسابداری مدیریت*، ۱۴(۵۰)، ۵۹-۴۵، ۱۴۰۰.

نمازی، محمد؛ ممتازیان، علیرضا، «شناسایی و رتبه‌بندی عوامل مؤثر بر قضاوت حرفه‌ای و تصمیم‌گیری حسابرسان»، *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۱۱(۴۳)، ۲۰۷-۱۸۹، ۱۴۰۱.

هومن، حیدرعلی، راهنمای عملی فراتحلیل در پژوهش علمی، تهران، سازمان سمت، ۱۳۸۷.

انگلیسی

Amy M. Donnelly; Steve Kaplan; Jeremy Vinson (2021). The Impact of Trait Skepticism and Ego Depletion on Auditor Judgment. *Behavioral Research in Accounting* <https://doi.org/10.2308/BRIA-2020-011>.

AntOnio Samagaio & Teresa Felício (2022). The influence of the auditor's personality in audit quality. *Journal of Business Research* Volume 141, Pages 794-807.

Bailey, C. D. (2015). "Psychopathy, Academic Accountants' Attitudes towards Unethical Research Practices, and Publication Success", *The Accounting Review*, Vol. 90, No. 4, pp. 1307-1332.

Brasel, K. R.; Hatfield, R. C.; Nickell, E. B.; and Parsons, L. M. (2019). The Effect of Fraud Risk Assessment Frequency and Fraud Inquiry Timing on Auditors Skeptical Judgments and Actions. *Accounting Horizons*, 33(1): 1-15

Cogeta JF, Haagb Ch, Gibson DE. (2011). Anger and fear in decision making: The case of film directors on Set. *Published in European Management Journal*. 29(6):476-490.

Dahling, J., Whitaker, B., Levy, P. (2009). The development and validation of a new Machiavellianism scale. *Journal of Management*, 35(2), 219-257.